

Viesstrādnieki – darba tiesības

Migrant workers – rights at work

Kam paredzēta šis informācijas buklets?

Šis informācijas buklets sniedz informāciju par jūsu darba tiesībām.

Gandrīz visiem darbiniekiem ir darba tiesības. Tas ietver viesstrādniekus, kas ieradušies no ārvalstīm, lai strādātu Lielbritānijā. Viesstrādnieki bieži strādā viesnīcās vai restorānos, ēdiena apstrādē, augļu novākšanā un vēžveidīgo vākšanā.

Tomēr, ja jums nav atļauja no imigrācijas iestādēm (**UK Border Agency**), lai strādātu Lielbritānijā un jūs nestrādājat legāli, jums būs ļoti maz tiesību. Ja strādājat Lielbritānijā nelikumīgi vai neesat pārliecināts par to, vai jums ir atļauja šeit strādāt, lielākā daļa šeit sniegtās informācijas, uz jums neattieksies. Jums **jāvēršas** pēc padoma pie kompetenta konsultanta, cik drīz vien iespējams.

Ja esat no Eiropas Savienības dalībvalsts, tad gandrīz noteikti Jums būs atļauja strādāt Lielbritānijā. Kopš 2011. gada 1. maija Jums nav jāreģistrējas Strādājošo reģistrācijas shēmā pirms varat strādāt Lielbritānijā, ja vien neesat no Bulgārijas vai Rumānijas.

Jūsu darba tiesības

Jums kā strādājošajam ir noteiktas tiesības, jo pastāv noteikumi par to, kā personai, pie kuras jūs strādājat (**darba devējam**), atļauts pret jums izturēties. Ir lietas, ko Jūs varat darīt, ja darba devējs pārkāpj šos noteikumus. Tomēr, ja esat viesstrādnieks un mēģināt atrisināt problēmu darbā, jūs daudz iespējamāk būsiet pakļauts riskam nekā citi strādnieki, zaudēt darbu, dzīvesvietu, ko nodrošina jūsu darba vieta vai pat tiesības uzturēties Lielbritānijā

Tiesības, kas izskaidrotas šeit, var nebūt vienīgās tiesības, kas Jums ir. Ja vēlaties uzzināt vairāk, Jūs varat saņemt ieteikumus (skatīt tālāk).

Tiesības saņemt minimālo algu

Pastāv noteikumi par to, cik darba devējam jums jāmaksā par stundas darbu. Vismazākā summa, kas darba devējam jāmaksā, ir **valsts noteiktā minimālā alga (National Minimum Wage – NMW)**. Tā atkarīga no jūsu vecuma. Ja strādājat lauksaimniecībā, piemēram, dārzu vai augļu ražas novākšanā, tad darba samaksas noteikumi nedaudz atšķiras salīdzinājumā ar citiem darba veidiem.

Darba devējam jāizsniedz jums algas lapiņa, kurā norādīts, cik naudas jums izmaksāts. Darba devēja pienākums ir samaksāt jums, pie tam samaksāt visu jums pienākošos naudu. Var izrādīties, ka darba devējs atvelk no algas maksu par mājvietu, ēdināšanu, par transportu uz darbu vai maksu par braucienu uz Lielbritāniju. Var gadīties, ka darba devējs atskaita no algas naudu, lai segtu izdevumus par jūsu iekārtošanu darbā. Noteikumos norādīts, cik naudas darba devējs var atskaitīt no algas, lai apmaksātu tamlīdzīgus izdevumus, bet ir noteikta summa, par kuru zemāka alga nedrīkst būt. Ir noteikta maksimālā summa par mājvietu, kuru var ņemt vērā, aprēķinot, vai jūs saņemat NMW.

Darba devējs var atskaitīt no algas maksu par mājvietu vai apmācību tikai ar jūsu rakstisku piekrišanu. Bet pat tad, ja esat devis savu piekrišanu, darba devējs nedrīkst maksāt jums mazāk kā NMW. Ja uzskatāt, ka jums nemaksā visu pienākošos naudu, tad jāvēršas pēc padoma.

Ja Jums nepieciešams papildus padoms par Valsts minimālo algu, varat zvanīt Apmaksas un darba tiesību (Pay and Work rights) palīdzības līnijai pa tel. 0800 917 2368. Palīdzības līnija ievēro konfidencialitāti un varat saņemt padomu dažādās valodās.

Tiesības strādāt maksimālo stundu skaitu nedēļā

Pastāv noteikumi par atļauto darba stundu skaitu nedēļā. Jums nav jāstrādā vairāk kā 48 stundas nedēļā, ja neesat par to rakstveidā vienojies ar darba devēju. Jūs nevar piespiest strādāt vairāk kā 48 stundas nedēļā. Jums ir arī tiesības izmantot pārtraukumu darba dienas laikā un atpūtas dienas nedēļas laikā. Lauksaimniecībā strādājošajiem ir īpaši noteikumi. Ja uzskatāt, ka jūsu darba laiks ir ilgāks nekā tam jābūt, tad jāvēršas pēc padoma (skatīt tālāk).

Tiesības uz apmaksātu atvaļinājumu

Jums ir tiesības izmantot apmaksātu atvaļinājumu par savu darbu 5,6 nedēļas gadā. Tas nozīmē, ka ja jūs strādājat piecas dienas nedēļā, tad jums ir tiesības gadā saņemt 28 dienas ilgu apmaksātu atvaļinājumu. Ja jums atvaļinājums darbā netiek piešķirts vai arī jums par atvaļinājumu nemaksā, jums vajadzēt vērsties pēc padoma.

Tiesības uz veselības un drošības aizsardzību

Darba devēja pienākums ir nodrošināt jūs ar drošu darba vietu. Tas nozīmē, ka darba devējam jāgādā par to, lai jūs varētu izpildīt darbu veidā, kurā negūtu traumas vai nenaslimtu, un lai jūs saprastu drošības noteikumus. Ja uzskatāt, ka jūsu darba vieta nav droša, tad jāvēršas pēc padoma.

Vecāku tiesības darbā

Vairumam sieviešu, kas strādā, ir tiesības uz atvaļinājumu bērna piedzimšanas dēļ. To sauc par maternitātes atvaļinājumu (**maternity leave**). Tomēr ne visiem darbiniekiem ir šīs tiesības. Daži darba devēji apgalvo, ka jums nav tiesību uz maternitātes atvaļinājumu, kaut arī jums tādas tiesības ir. Ja jūsu darba devējs saka, ka jums nav šādu tiesību, jums jāsaņem padoms.

Jūs varat saņemt līdz 52 nedēļām maternitātes atvaļinājumu. Tomēr tikai daļai sieviešu maternitātes atvaļinājums tiek apmaksāts. Lai pārbaudītu, vai jūs varat saņemt apmaksātu maternitātes atvaļinājumu, vērsieties pēc padoma.

Daži cilvēki var saņemt apmaksātu paternitātes atvaļinājumu (**paternity leave**) no darba vietas, ja viņu sievai vai partnerei ir piedzimis bērns. Lai pārbaudītu, vai jums ir šādas tiesības, vērsieties pēc padoma. Jums var arī būt tiesības dalīt daļu no Jūsu partneres maternitātes pabalsta. Lai pārbaudītu, vai jums ir šādas tiesības, vērsieties pēc padoma.

Tiesības uz aizsardzību pret diskrimināciju

Lielbritānijā darba devējiem jānodrošina visiem strādājošajiem tiesības uz aizsardzību pret diskrimināciju. Te ietverta diskriminācija attiecībā uz vecumu, nespēju, dzimuma maiņu, laulību un civilajām partnerattiecībām, grūtniecību un maternitātes rasi, reliģiju vai pārliecību, dzimumu, seksualitāti.

Tiesības aiziet no darba

Jums ir tiesības aiziet no darba, ja jūs tajā vairs nevēlaties strādāt. Neviens, tai skaitā darba devējs, nav tiesīgs jūs atturēt. Dažiem viesstrādniekiem UK Border Agency neļauj meklēt citu darbu, ja viņi aizgājuši no darba, kura dēļ ieradušies Lielbritānijā vai tikuši atlaisti. Iespējams, ka jums būs jāpagaida, kamēr Home Office izskatīs jūsu dokumentus, pirms varēsiet stāties citā darbā.

Ja esat atstājis darbu vai ticis atlaists un nezināt, vai jums atļauts stāties citā darbā, tad jāvēršas pēc padoma (skatīt tālāk).

Ja vēlaties atstāt Lielbritāniju pirms noslēgtā darba līguma beigu termiņa, var gadīties, ka nevarēsiet mainīt lidmašīnas biļetē paredzēto atpakaļ brauciena datumu. Tā var notikt tad, ja jūsu braucienu uz Lielbritāniju apmaksājis kāds cits, piemēram, aģentūra. Ja nokļūstat šādā situācijā, tad jāvēršas pēc padoma.

Darba devējs patur jūsu pasi

Darba devējam vai employment agency nav atļauts paturēt jūsu pasi vai jebkādu citu oficiālu dokumentu ilgāk par vienu dienu. Ja darba devējs patur pasi bez jūsu piekrišanas, tad tas var būt likuma pārkāpums. Ja darba devējs pēc jūsu pieprasījuma neatdod pasi, tad jāvēršas pēc padoma.

Problēmas attiecībā uz darba aģentūrām un vidutājiem

Iespējams, ka esat ieradies Lielbritānijā strādāt, jo **employment agency** sameklējusi jums darbu. Dažreiz employment agency nesaka taisnību par darbu, ko viņi jums atraduši. Var gadīties, ka jums nemaksā tik daudz, kā bija paredzēts, vai darba apstākļi nav tik labi, kā bija solīts. Tomēr to var darīt tikai tādā gadījumā, ja aģentūrai ir biroji Lielbritānijā. Ja aģentūrai nav Lielbritānijas biroja, tad parasti neko nevar izdarīt.

Var gadīties, ka Lielbritānijā strādājat pie **vidutāja**. Vidutājs ir persona, kas izkārtu darbu cilvēkiem, piemēram, zemnieku saimniecībās, viesnīcās, restorānos, slimnīcās un celtniecībā.

Ja Jums ir problēmas ar savu employment agency vai vidutāju, varat saņemt papildus padomu no Apmaksas un darba tiesību palīdzības līnijas pa tel. 0800 917 2368.

Tomēr, Jūs to varat darīt tikai, ja aģentūrai ir biroji Lielbritānijā. Ja aģentūrai nav biroju Lielbritānijā, parasti viņi neko nevar darīt.

Papildu palīdzība

Citizens Advice Bureau (Iedzīvotāju konsultāciju birojs)

Citizens Advice Bureaux (CAB) sniedz bezmaksas konfidenciālu, objektīvu un neatkarīgu konsultāciju, lai palīdzētu jums atrisināt problēmas. Tuvākos CAB, arī tos, kuri sniedz padomus pa e-pastu, atradīsiet, uzklikšķinot uz [tuvākie CAB](#), vai telefonu grāmatā pie burta C.

The Trades Union Congress (TUC) (Arodbiedrību Kongress)

Informācija par viesstrādnieku darba tiesībām pieejama TUC tīmekļa vietnē www.worksmart.org.uk. Ir mājas lapa poļu valodā www.pracawbrytanii.eu. un mājas lapa portugāļu valodā www.trabalharnoreinounido.org.

Directgov tīmekļa vietne

Šajā valdības tīmekļa vietnē ir informācija lauksaimniecības strādniekiem un informācija par viņu tiesībām uz minimālo algu lauksaimniecībā Anglijā un Velsā. Dodieties uz www.direct.gov.uk.

UK Border Agency (AK Robežu aģentūra)

Papildus informācijai par Bulgāru un rumāņu viesstrādniekiem, apmeklējiet UK Border Agency (AK Robežu aģentūras) tīmekļa vietni www.ukba.homeoffice.gov.uk. [saite uz <http://www.ukba.homeoffice.gov.uk/workingintheuk/eea/bulgariaromania/>]

Cita noderīga Adviceguide informācija

- Strādājošo pamattiesības
- Valsts noteiktā minimālā alga
- Darba devējs ietur jūsu darba algu
- Ārzemju strādnieki Apvienotajā Karalistē – lauksaimniecība un pārtikas rūpniecība
- Brīdinājums par atbrīvošanu no darba
- Darba laiks

Šo brošūru izdod [Citizens Advice](#), kas ir National Association of Citizens Advice Bureaux (Iedzīvotāju konsultāciju biroju nacionālās asociācijas) saīsināts nosaukums. Tās mērķis ir sniegt tikai vispārīgu informāciju, kura nav uzskatāma par likumdošanas izsmeļošu izklāstījumu konkrētajā jautājumā. Šī informācija attiecas tikai uz Angliju, Velsu un Skotiju.

Šī brošūra pēdējo reizi atjaunināta 2011. gada 5. decembrī un tiek atkārtoti izdota katru mēnesi. Ja kopš šīs brošūras saņemšanas pagājis ilgāks laiks, lūdzu, sazinieties ar vietējo Citizens Advice Bureau un pārbaudiet, vai tā vēl ir pareiza. Varat arī apmeklēt mūsu tīmekļa vietni www.adviceguide.org.uk, no kuras varat lejupielādēt jaunāko kopiju.